Advokaten Agneta

Agneta Gustafsson är advokat vid Advokatbyrån Nywa. I Bil & Bostad förklarar hon varannan vecka juridiska ord och begrepp samt svarar på läsarnas frågor om juridik, främst om avtalsrätt och bostadsköp.

Om juridiska begrepp på bokstaven Å

När det gäller juridiska begrepp på bokstaven Å har jag tidigare skrivit om ångerrätt, årsbokslut, årsredovisning, åklagare, åtal, årsstämma och återtagandeförbehåll. Du finner mina tidigare krönikor på *www.nywa.nu* eller *www.bilobostad.se*.

Vad är en åtkomsthandling?

Åtkomsthandling är ett annat ord för *fångeshandling*, som innebär ett skriftligt dokument som visar överföringen av en rättighet. Ett exempel på åtkomsthandling är ett köpekontrakt som visar övergången av äganderätten till en fastighet.

För att ett köpekontrakt ska vara giltigt måste det finnas en överlåtelseförklaring, såsom ”säljer” eller ”ger”. Dessutom ska fastigheten anges med dess beteckning, till exempel fastigheten Umeå Bilbostaden 4:7. Vidare måste köpeskillingen, säljaren och köparen anges. Köpekontraktet ska vara undertecknat av både köparen och säljaren, vars namnteckning ska vara bevittnad av två personer.

Vad är återförsäkring?

Återförsäkring är en riskfördelningsmetod som försäkringsbolagen använder sig av. Det innebär att ett försäkringsbolag skyddar sig mot förluster genom att själv teckna försäkring hos andra försäkringsbolag.

Vad är återvinning i konkurs?

Reglerna om *återvinning* innebär att vissa rättshandlingar, till exempel en betalning eller en gåva, innan konkurs kan gå åter. När ett bolag går i konkurs ska alla dess tillgångar användas till att betala bolagets samtliga skulder. Borgenärernas fordringar ska betalas i den ordning som följer av *förmånsrättslagen*, enligt vilken det finns prioriterade och oprioriterade fordringar. Reglerna om återvinning finns för att denna ordning ska följas och för att ingen fordringsägare ska gynnas på bekostnad av övriga borgenärer med bättre rätt.

I vilka fall kan då återvinning ske? Om bolaget en tid före konkursen till exempel skänker bolagets bil till en närstående person kan gåvan under vissa förutsättningar gå åter. Detsamma gäller om bolaget strax innan konkursen väljer att betala en specifik skuld och åsidosätter förmånsrättslagen och likhetsprincipen, varvid en fordringsägare gynnas till nackdel för övriga borgenärer.

Högsta Domstolen har genom åren prövat flertalet rättsfall om återvinning. Till exempel när betalning skett i förtid, det vill säga före den ordinarie förfallodagen, eller betalning skett med osedvanligt betalningsmedel, till exempel att betala hyran för lokalen med en bil eller motorcykel om det inte är avtalat eller partsbruk, eller om någon viss borgenär otillbörligt har gynnats framför övriga borgenärer när bolaget var på obestånd.

För det fall att ditt företag inte kan betala sina skulder allt eftersom de förfaller till betalning och betalningsoförmågan inte endast är tillfällig, är företaget på obestånd. Eftersom särskilda regler gäller vid obestånd är det viktigt att du kontaktar en advokat som är specialiserad inom obeståndsrätt. Skälet därtill är att när det föreligger risk för att bolaget kan komma på obestånd föreligger flertalet komplicerade frågor, som vid fel beslut kan få tråkiga civilrättsliga och straffrättsliga konsekvenser för berörda parter.

Vad är åtalsunderlåtelse och åtalseftergift?

Åklagaren har för de flesta brott en *åtalsplikt* som innebär att åklagaren har en skyldighet att väcka åtal vid domstol om det finns tillräckliga bevis mot den misstänkta personen. *Åtalsunderlåtelse*, som är synonymt med *åtalseftergift*, är ett undantag från åtalsplikten. Vid mindre förseelser eller brott som begås av ungdomar under 18 år kan åklagaren besluta om åtalsunderlåtelse.

För att åtalsunderlåtelse ska kunna meddelas krävs att skuldfrågan är klarlagd, vilket ofta innebär att gärningspersonen har erkänt brottet. Åtalsunderlåtelse kan även bli aktuellt vid bötesbrott eller brott där straffet förväntas bli villkorlig dom. För ungdomar under 18 år kan dessa istället få vård genom socialtjänsten eller stöd och hjälp på annat sätt. Om det ifrågavarande brottet uppenbart skett genom hyss eller förhastande kan även det vara skäl till åtalsunderlåtelse. Något väsentligt allmänt eller enskilt intresse får dock inte åsidosättas genom åtalseftergiften.

Åtalsunderlåtelse innebär att brottet utreds men att det inte blir något åtal med rättegång i domstol. Om åklagaren beslutar om åtalsunderlåtelse har det samma verkan som en dom. Vid en åtalsunderlåtelse får gärningspersonen ingen påföljd för det specifika brottet, men det antecknas i belastningsregistret.

Brottsförebyggande rådet (”Brå”) är en myndighet som verkar för att brottsligheten ska minska genom att ta fram fakta och sprida kunskap om brottslighet. Brå har omfattande statistik avseende olika typer av brott, *www.bra.se*. I juli 2020 tog Brå fram statistik i frågan om könsskillnaden i åtalsunderlåtelse för flickor och pojkar mellan 15 och 17 år. Enligt statistiken meddelades beslut om åtalsunderlåtelse för 56 procent av flickorna och 29 procent av pojkarna. En förklaring till skillnaderna var enligt Brå att flickor och pojkar är misstänkta för olika typer av brott.

För brottsoffer och anhöriga finns god information på brottsoffermyndighetens hemsida, *www.brottsoffermyndigheten.se*.

Jag får avsluta påskveckans artikel med några positiva uppmuntrande ord av Richard M. DeVos. *”Få saker i världen är starkare än positiv stöttning. Ett leende. En värld av optimism och hopp.”*

AGNETA GUSTAFSSON
Advokat,
Advokatbyrån Nywa

Har du en fråga? Skriv till Agneta!
Om du har funderingar kring bostadsköp, bilköp, juridik eller avtal, skicka din fråga till Agneta på e-postadressen advokaten@nywa.nu.

Vänligen notera att alla upplysningar enbart är informativa och inte utgör legal rådgivning. Rättslig rådgivning kan endast lämnas av advokat eller jurist som erhållit handlingar och fullständig information om omständigheterna i det enskilda fallet.

Bilar från A till Ö

Varför heter bilarna som de gör? Umeås största bil- och språknörd, Fredrik Andersson, söker svar på denna och andra frågor i en faktafylld artikelserie om gamla och nya bilar.

FOTO: DAIMLER

Gottlieb Daimler med sonen Adolf på företagets ”självgående vagn” 1886.

Daimler uppfann (nästan) bilen

Det är efter tysken Gottlieb Daimler som bilmärket Daimler är uppkallat. Eller ”bilmärkena Daimler” kanske det borde stå. Flera olika biltillverkare har nämligen använt namnet sedan Gottlieb grundade sitt företag för 131 år sedan.

Vuxna läsare minns säkert att det svenska godiset Daim tidigare hette Dajm. Produkten började tillverkas på 1950-talet och inspirationen till både produkten och namnet kom – som så mycket annat vid denna tid – från USA. Namnet ”Dajm” var ett sätt att med svensk stavning uttrycka uttalet av det engelska ordet *dime*, som betecknar amerikanskt 10-centsmynt (ordet dime kommer via fornfranskans *disme* från latinets *decima pars*, som betyder ”tiondel” – tio cent är en tiondels dollar). Namnet ändrades 1990 till *Daim* för att *Dajm* bedömdes vara svårt att uttala i utlandet.

Kanske tänkte grundaren av bilmärket Daimler i liknande banor. Han hette nämligen från början Gottlieb Däumler, men ändrade sitt namn från det diakritiktecken- och diftongdigra Däumler till det måhända mer lättuttalade Daimler. Och det skulle visa sig att det fanns stor efterfrågan på inte bara hans produkter, utan också på själva namnet.

Från bilning till bilar

De första beläggen för namnet Däumler (och varianterna Teimbler och Teumler) är från 1540 och avser en timmermanssläkt från tyska Thüringen. En man som tillhörde denna släkt flyttade 1657 till staden Schorndorf (ungefär tre mil öster om Stuttgart) i Württemberg och utövade under en tid timmermansyrket. Snart hade dock denne Däumler drivit in sin sista dymling, ty efter giftermål med en Schorndorf-kvinna av bagarsläkt blev han bagare i stället, vilket släkten sedan fortsatte med i minst ett och ett halvt århundrade. Det var därför en bagarfamilj som Gottlieb Däumler (1834-1900) föddes in i. Efter skolgången utbildade han sig till vapensmed och som gesällprov tillverkade han en dubbelpipig pistol. Det var dock inte de explosioner som sker i handeldvapens lopp som skulle komma att göra Gottlieb känd, utan de som sker i motorers förbränningsrum. Som artonåring lämnade han skjutbanan för att i stället försöka lära sig allt om motorer.

År 1886 skapade Daimler tillsammans med Wilhelm Maybach (efter vilken bilmärket Maybach är uppkallat) en självgående vagn (alltså en vagn med motor). Men en annan tysk uppfinnare, Karl Benz, presenterade ungefär samtidigt samma sak. Det blev Benz som beviljades det första patentet på en självgående vagn med förbränningsmotor och därför brukar Benz betraktas som bilens fader. Patentkonkurrenterna Benz och Daimler skulle senare, på 1920-talet, på sätt och vis komma att försonas (även om den ene av dem – Daimler – då redan var död), när deras båda biltillverkningsföretag slogs samman till Daimler-Benz.

Stjärna symboliserade syften

År 1890 grundades företaget Daimler-Motoren-Gesellschaft (ordet *Gesellschaft* betyder ”sällskap” eller ”företag”). Bolaget byggde bilar, bland annat modellen Mercedes, men meningen med företaget var framför allt att utveckla små och starka motorer för bruk till sjöss, på land och i luften. Dessa tre användningsområden skulle senare komma att symboliseras av den treuddiga stjärna som blev företagets symbol och som nu används av bilmärkena Mercedes-Benz och AMG.

Flera olika företag började under slutet av 1890-talet licenstillverka Daimler-motorer. I Frankrike var det Peugeot och Panhard et Levassor som hade rätten att göra detta. På den brittiska marknaden köpte företaget Daimler Motor Company (som senare blev Daimler Company) rätten att använda både namnet och patenten (ordet *company* betyder ”sällskap” eller ”företag”). I USA gick pianotillverkaren Steinway & Sons in som delägare i Daimler Motor Company (som senare blev Daimler Manufacturing Company). Detta företag tillverkade motorer till bland annat båtar, bussar och lastbilar – samt bilmärket American Mercedes. I Österrike-Ungern bildades Daimler-dotterbolaget Austro-Daimler (*Austria* är det latinska namnet på Österrike) som 1909 bröt sig loss från moderbolaget och under 1910- och -20-talen tillverkade bilmärket Austro-Daimler. Bland de bilmärken som förutom det tyska ursprungsföretaget använde namnet är brittiska Daimler det mest kända (kanske till och med mer känt än originalet). Det brittiska bilmärket Daimler existerade i mer än hundra år och byggde många fina bilar.

FREDRIK ANDERSSON
Bil- och språkfantast